

บริบทของการเล่าเรื่องในรูปแบบต่าง ๆ

Context of Story Telling

ประพร เตียรละสิน¹ ไพจิตร อิงศิริวัฒน์² และธีรนาท หวังศิลปคุณ³

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบ มหาวิทยาลัยรังสิต (kong.praporn@gmail.com)

² อาจารย์ประจำ หลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบ คณะศิลปะและการออกแบบ มหาวิทยาลัยรังสิต

³ อาจารย์ประจำ หลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบ คณะศิลปะและการออกแบบ มหาวิทยาลัยรังสิต

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการออกแบบวิธีการเล่าเรื่องในรูปแบบที่ต่างออกไป โดยหยิบเอาแก่นหลักของหนังสือ 1984 มาออกแบบวิธีการเล่าเรื่องในรูปแบบที่ต่างออกไปจากเดิมเพื่อความเข้าถึงง่าย และสื่อสารได้รวดเร็ว

หนังสือ 1984 เป็นวรรณกรรมการเมืองที่ถูกเขียนขึ้นในปี ค.ศ.1949 และพูดถึงเรื่องราวในปี ค.ศ.1984 บอกเล่าถึงความน่ากลัวของระบอบเผด็จการที่ทำงานอยู่รอบตัวของประชาชน โดยที่ไม่มีใครรู้สึกถึงความไม่ปกติ

จากการศึกษาแก่นเรื่องที่หนังสือ 1984 ต้องการนำเสนอ และโครงสร้างของระบบเผด็จการจากประวัติศาสตร์จะพบว่า เหตุการณ์และเรื่องราวที่เกิดขึ้นในหนังสือ 1984 ก็มีอยู่และเกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริง ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ในสังคมที่บอกว่าตัวเองเป็นสังคมของประชาธิปไตยก็ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่ายังมีโครงสร้างและวิธีการของเผด็จการคอยแฝงตัวและทำงานอยู่โดยที่เราอาจไม่รู้ถึงความผิดปกติทั้งที่มันคือ ความไม่ปกติ

เป็นข้อสรุปในการออกแบบ แคมเปญโปสเตอร์การเมือง ที่นำเสนอถึงวิธีการในการป้องกันและทำให้คนทั่วไปตระหนักรู้และรู้ทันถึงแง่เหลี่ยมและวิธีการของเผด็จการที่แฝงตัวและทำงานอยู่รอบตัวเรา เป็นวิธีการ 6 วิธี ผ่านการเล่าเรื่องผ่านโปสเตอร์ 6 ใบที่แตกต่างกัน เพื่อการเข้าถึงที่ง่าย และสื่อสารได้รวดเร็ว

คำสำคัญ: 1984, การเล่าเรื่อง, ระบอบเผด็จการ, แคมเปญโปสเตอร์การเมือง

ABSTRACT

The purpose of this research is to study storytelling design in a different way. By analyzing Nineteen Eighty-Four (1984), the way in which the story was designed differently from its original allows for easy access and fast communication.

Nineteen Eighty-Four (1984) is political literature written in 1949 and discusses a dystopia in the future; a horrible dictatorship that works due to the normalization of the abnormality of that system in the minds of the people.

According to the ideas explored in the book, as well as the study of authoritarian regimes in history, it can be seen that the series of events represented in the book may have similarities to events that occurred in the real world.

In a society that claims to be a democracy, it cannot be denied that there may be underlying structures of dictatorship present and how this may make us feel uncomfortable is an interesting discussion point.

In conclusion, the design of this political poster campaign aims to show the ways in which we can prevent propaganda adversely affecting our thoughts and actions. Making people aware of the tricks and methods of authoritarianism that may be working around us, it is an approach to telling stories through six different posters for easy exposure.

Keywords: 1984, storytelling, authoritarian system, political poster campaign

1. บทนำ

มนุษย์มีรูปแบบการสื่อสาร วิธีการเรียนรู้ ศึกษาทำความเข้าใจเหตุการณ์รอบตัวได้หลายรูปแบบ หนึ่งในรูปแบบเหล่านี้คือ เรื่องเล่า เครื่องมือสื่อสารที่มนุษย์ใช้ถ่ายทอด ความรู้และเรียนรู้สิ่งต่างๆ ปัจจุบันเรื่องเล่าถูกนำมาใช้ในในรูปแบบที่หลากหลายและเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่ช่วยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเรียนรู้ และส่งเสริมจินตนาการได้เป็นอย่างดี การเล่าเรื่องคือ การถ่ายทอดความรู้จากผู้เล่าไปสู่ผู้ฟัง คือการทำความเข้าใจในสิ่งที่เป็นองค์ประกอบสำคัญ การสังเคราะห์ทางความคิด วิเคราะห์ ตีความ เพื่อบอกเล่าเรื่องราวในแบบต่างๆ ผ่านกระบวนการคิด และนำไปต่อขอจนเกิดการเปลี่ยนแปลงต่อตนเองและสังคมได้

การเล่าเรื่อง ไม่ใช่เรื่องใหม่อะไร เป็นสิ่งที่อยู่คู่กับมนุษย์มาตั้งแต่อดีตเป็นตัวขับเคลื่อนให้มนุษย์ก้าวไปข้างหน้าและเรียนรู้อยู่เรื่อยๆ ทั้งนี้การ เล่าเรื่อง ก็เปลี่ยนถ่ายตามยุคสมัยตั้งแต่ การเล่นละคร การเขียนหนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ รายการทางวิทยุ ซึ่งก็เป็นที่ไปตามสื่อที่เกิดขึ้นในแต่ละยุค และความเหมาะสมที่แตกต่างกัน ในแต่ละบริบท

วรรณกรรมเรื่อง 1984* ถูกเขียนขึ้นโดย จอร์จ ออร์เวลล์(George Orwell) โดยเรื่องราวถูกเขียนขึ้น และถูกตีพิมพ์ในปีคศ.1949 กล่าวถึงเรื่องราวในปีคศ.1984 เป็นวรรณกรรมที่สะท้อนภาพสังคมอันถูกจำกัดไว้ซึ่งสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานอย่างสิ้นเชิง พยายามแสดงให้เห็นถึงความ ไม่ปกติ ของสังคมทั้งที่ ทุกอย่างดูเหมือนเป็นเรื่อง ปกติ มันคือ ความปกติทั้งที่ไม่ปกติ ที่เกิดขึ้นในสังคม 1984 สังคมแบบขัดแย้งระหว่างแนวคิดและการปฏิบัติ หนังสือ 1984 ถูกตีพิมพ์ขึ้นในช่วงสงครามเย็นและแสดงให้เห็นถึงความน่ากลัวของระบบเผด็จการเบ็ดเสร็จ ในแง่มุมต่างทั้งการบังคับใช้ภาษาเพื่อลดทอนความคิดของประชาชน การเปลี่ยนแปลงประวัติศาสตร์เพื่อเชิดชูตัวผู้นำ การใช้ความกลัวในการควบคุมประชาชน การสร้างศัตรูเพื่อให้ประชาชนมีศัตรูร่วมกันและมีความเข้าใจว่าต้องสามัคคีกันและรักชาติ รักผู้นำเพื่อทำลายศัตรู

นอกจากนี้เรื่องราวที่เกิดขึ้นในหนังสือ 1984 ยังเกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริง หากเราลองมองย้อนกลับไปประวัติศาสตร์โลก เราก็จะเห็นเรื่องราวของ 1984 ในโลกแห่งความเป็นจริง เช่น เผด็จการทหารของ ฮิตเลอร์ที่ใช้ความกลัวควบคุมประชาชนหรือสร้างศัตรูร่วมโดยใช้ชาวยิวเป็นแพะ เพื่อสร้างความเกลียดชังในระดับมวลชนหรือเผด็จการฟาสต์ซิสและโจเซฟ สตาลิน ที่ใช้วิธีเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาและควบคุมข่าวสารเพื่อเชิดชูตัวผู้นำและชาติ ในปัจจุบันก็ยังมีประเทศเกาหลีเหนือที่ใช้กลยุทธ์แบบเดียวกับที่กล่าวไว้ในหนังสือ 1984

รูปแบบการปฏิบัติแบบเผด็จการในปัจจุบันอาจไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมสากลแต่เราก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่ามันยังมีอยู่ แต่อาจเปลี่ยนรูปแบบไปจากเดิมดังเช่น เหตุการณ์การให้ข่าวแบบหนึ่งแต่ความจริงเป็นอีกแบบหนึ่ง

หรือการออกกฎหมายบังคับใช้โดยไม่สามารถจัดขึ้นได้ การเปลี่ยนแปลงกฎหมายโดยไม่ถูกต้อง การบิดเบือนข่าว การควบคุมปิดกั้นข่าวสาร สิ่งเหล่านี้ยังเกิดขึ้นในปัจจุบันทั้งที่เป็นสังคมแห่งประชาธิปไตยแต่ก็ยังมีโครงสร้างเหล่านี้เกิดขึ้น โดยสิ่งที่ ออร์เวลต้องการจะนำเสนอ นั่นคือความน่ากลัวของ ระบบเผด็จการเบ็ดเสร็จที่ควบคุมทุกอย่างรอบตัวเราและสร้างวาทกรรมขึ้นมาเพื่อควบคุมเรา โดยเรายังมองว่ามันเป็นเรื่องปกติ ทั้งที่ความเป็นจริงมันคือความ ไม่ปกติ

ผู้วิจัยจึงเห็นโอกาสที่นำเสนอสิ่งที่ ออร์เวลพยายามเสนอผ่านการเล่าเรื่องในรูปแบบโปสเตอร์แคมเปญ เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าถึง ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ทำให้คนทั่วไปตระหนักรู้ในเรื่องการเมืองที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยศึกษาวิธีการเล่าเรื่องในลักษณะต่างๆ และหาความเหมาะสมเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในสิ่งที่เราต้องการจะสื่อสาร

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาที่มาและ โครงสร้างของระบบเผด็จการ
2. เพื่อศึกษาวิธีสื่อสารผ่านงานออกแบบโปสเตอร์
3. เพื่อให้คนตระหนักถึงความเป็นเผด็จการที่มันแฝงอยู่รอบตัวเรา

3. การดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการศึกษา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเพื่อที่จะหาความเป็นไปได้ในการเล่าเรื่อง เพื่อให้ได้ผล ตามจุดมุ่งหมายที่หวังไว้ หรือในบริบทที่แตกต่างออกไป

3.1 ศึกษาคัดเลือกวรรณกรรมที่จะนำมาเล่าในรูปแบบใหม่ที่ต่างออกไปจากเดิม โดยตัดสินใจเลือกหนังสือ 1984 ซึ่งเป็นวรรณกรรมที่เป็นที่รู้จักกันเป็นสากล และถูกพูดถึงหรือหยิบยกขึ้นมาเปรียบเทียบกับสถานการณ์ต่างๆ ในหลายๆ เหตุการณ์ ถูกพูดถึงในแง่ที่ว่าแนวคิดเรื่องราวที่เกิดขึ้นในหนังสือ ไม่มีวันจะเป็นจริง หรือแม้กระทั่งความเป็น 1984 ได้ตายไปแล้ว แต่หนังสือ 1984 ก็ยังถูกพูดถึงและหยิบยกขึ้นมาเปรียบเทียบกับ ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเรื่อยมา ซึ่งหนังสือ 1984 ถูกตีพิมพ์ในปี 1949 ซึ่งแม้จะผ่านมาเป็นเวลายาวนานแต่หนังสือ 1984 ก็ยังถูกหยิบยกขึ้นมาพูดถึง และเปรียบเทียบอยู่เสมอ อาจพูดได้ว่า แนวคิดหรือเรื่องราวที่อยู่ในหนังสือ 1984 มีความทันสมัย ไม่ว่าจะอยู่ในยุคสมัยไหนก็ตาม

3.2 ศึกษาทำความเข้าใจและเลือกประเด็นจากหนังสือ 1984 เรื่องของระบอบเผด็จการ ทำความเข้าใจ และหารูปแบบ โครงสร้างของระบอบเผด็จการเพื่อคิดหาวิธีการแก้ไขและถ่ายทอดด้วยการเล่าเรื่องในบริบทที่ต่างออกไป

3.3 ทดลองและพัฒนาารูปแบบการเล่าเรื่อง โดยตัดสินใจเลือกเล่าเรื่องผ่านสื่อโปสเตอร์ เพราะมีจุดมุ่งหมายในการสื่อสารต่อคนหมู่มากเพื่อให้เข้าถึงและเข้าใจได้ง่าย ทำการเลือกใช้สัญลักษณ์เข้ามาสื่อความและทดลองความเป็นไปได้ในหลายๆ รูปแบบของการใช้สัญลักษณ์แทนความ เพื่อความเข้าใจ

3.4 ตัดสินใจเลือกใช้การสื่อความผ่านสัญลักษณ์โดยการเลือกใช้ความหมายหลักและความหมายซ้อนเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงและสื่อสารต่อกัน และการได้สายตาที่ง่ายเพื่อสื่อความไปที่ผู้ดูได้ด้วยความรวดเร็วและตรงประเด็น

4. ผลการวิจัย

ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวรรณกรรมเรื่อง 1984 ซึ่งเป็นเรื่องราวที่กล่าวถึงความน่ากลัวของระบอบเผด็จการ เพื่อทำความเข้าใจ ผู้วิจัยได้ทำการการศึกษาทำความเข้าใจประวัติศาสตร์ความเป็นมาของระบอบเผด็จการตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้ทราบถึงการทำงานและโครงสร้างวิธีการของระบอบเผด็จการ ผลกระทบของเผด็จการที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของเราและคนทั่วไป และยังพบว่าโครงสร้างเหล่านี้ยังเกิดขึ้นอยู่โดยทั่วไป โดยแฝงตัวอยู่กับระบบการจัดการในเรื่องต่างๆ แม้แต่ในประเทศที่เรียกตัวเองว่าเป็นประเทศประชาธิปไตย ก็ยังมีสิ่งนี้อยู่ ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่ามันคือจุดประสงค์ในการเล่าเรื่องของหนังสือ 1984 คือการทำให้คนถูกคิดหรือตระหนักรู้ถึง เรื่องราวเหล่านี้ผ่านการอ่านนิยาย 1984 ผู้วิจัยจึงมีความคิดที่จะนำแก่นเรื่องของหนังสือ 1984 มาออกแบบการเล่าเรื่องในอีกบริบทที่แตกต่างไปจากเดิม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อทำให้คนทั่วไปได้ตระหนักรู้ถึงสิ่งเหล่านั้น สามารถเข้าถึงและทำความเข้าใจได้ง่าย ผู้วิจัยได้ตัดสินใจเลือกใช้สื่อโปสเตอร์เนื่องจาก เป็นสื่อที่ใครก็สามารถเข้าถึงได้และมีต้นทุนที่ต่ำเหมาะแก่การนำไปใช้ในการประชาสัมพันธ์หรือการณรงค์ โดยศึกษาวิเคราะห์ และหาวิธีป้องกัน วิธีการของระบอบเผด็จการที่แฝงเข้ามาในรูปแบบของสิ่งต่างๆ และตัดสินใจสรุปรวบรวมข้อมูลออกมาเป็น โปสเตอร์ที่มีเนื้อหาที่แตกต่างกัน 6 ใบ โดยพูดถึงวิธีการในการป้องกันการเกิดของระบอบเผด็จการเบ็ดเสร็จที่แตกต่างกัน 6 วิธี ซึ่งได้ศึกษาจากประวัติศาสตร์และ โครงสร้างของระบอบเผด็จการทั้งหมดนำมาสรุปเป็นหัวข้อวิธีการที่จะทำให้เราสู้เท่าทันถึงระบอบเผด็จการที่อยู่รอบตัวเรา ซึ่งผู้วิจัยมุ่งเน้นไปที่โปสเตอร์จะสามารถสร้างความมุกคิด ตระหนักรู้ถึง ซึ่งในโปสเตอร์แต่ละใบ จะไม่เป็นเพียงการให้ข้อมูลตรงๆ แต่จะใช้วิธีการทางสัญลักษณ์เพื่อใช้ภาพในการแทนความหมายของโปสเตอร์แต่ละใบ คิดจากเหตุการณ์รอบตัวหรือแม้แต่เรื่องการเมืองโดยใช้บริบทรอบๆ ตัวเรา ให้มีความเป็นสากลเพื่อสร้างความเชื่อมโยงระหว่างผู้ดูและตัวงาน ผู้พบเห็นจะสามารถเห็นและเข้าใจได้โดยด้วยความรวดเร็ว และการใช้สีที่แตกต่างกันของสีโทนร้อนและสีโทนเย็นเพื่อขับเน้นตัวรูปภาพเพื่อดึงดูดสายตาและ ดึงความจำ และวิธีการออกมาเป็นภาพประกอบเพื่อสร้างความเข้าใจได้อย่างรวดเร็วและใช้วิธีการวาง เลย์เอาท์โดยเน้นความสำคัญตรงกลางของโปสเตอร์เพื่อง่ายต่อการไล่สายตา เพื่อการเข้าถึงที่รวดเร็วและสื่อความอย่างตรงไปตรงมา

รูปที่ 1 แสดงเนื้อหาโปสเตอร์ทั้ง 6 แบบ

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาประวัติศาสตร์และ โครงสร้างของระบอบเผด็จการ เราจะพบว่าถึงเป็นประเทศที่บอกว่าตัวเองเป็นประชาธิปไตย แต่ก็ยังมีโครงสร้างของระบบเหล่านี้อยู่

ตัวแคมเปญโปสเตอร์นี้ ไม่ได้มุ่งเน้นไปที่การต่อสู้เพื่อต่อต้านระบบเผด็จการแต่มีอยู่เพื่อสร้างความตระหนักรู้ ทำให้คนถูกคิด เตือนสติ มีวิจารณญาณในการเสพสื่อและคิดทบทวนก่อนตัดสินใจที่จะเชื่อในข้อมูลหนึ่งๆ อาจมีการใช้ตัวขรเพียงอย่างเดียวและใส่คอนเซปของโปสเตอร์แต่ละใบลงไปในเทคนิคของการนำเสนอตัวอักษรก็จะทำให้สามารถสื่อสารได้ ตรง แรง ยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ธีรยุทธ บุญมี. (2551). *การปฏิบัติศาสตร์ของโซซอร์เส้นทางสู่โพสต์โมเดิร์นนิสม์* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: บริษัท เกล็ดไทยจำกัด.
- ประชา สุวีรานนท์. (2551). *ดีไซน์ คัลเจอร์* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : ฟ้าเดียวกัน.
- ปรีดี พนมยงค์. (2559). *เราจะต่อต้านเผด็จการ ได้อย่างไร* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : WAY OF BOOK.
- ลูปตัน, อันเลน. (2557). *Graphic design thinking : ก้าวข้ามการ Brainstorm* [Graphic Design Thinking: beyond brainstorming] (พิมพ์ครั้งที่ 1) (จุติพงศ์ ภูสุมาตฺร, ผู้แปล). นนทบุรี : ไอดีซีฯ.
- วัชระ คลายนาทฺร, สุชุม นวลสกุล และคณะ. (2559). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชาสังคมศึกษา*. สืบค้นจาก <http://www.mwit.ac.th/~keng/lesson05/3.doc>